

jazykovité květy samičí, fertilní, ligula úzce eliptická až podlouhlá, 1,3–2,8 cm dl., bílá nebo růžová; květy terče trubkovité, oboupohlavné, žluté. Nažky z jazykovitých květů asi 3–5 mm dl., 3boké, na bocích a na vnitřní straně křídlaté; nažky z květů terče obkuželovité, ze stran smáčklé nebo oblé, nepravidelně žebernaté, s 1 křídlem, ca 2,5–4,0 mm dl.; lem na vrcholu všech nažek úzký, dřipený nebo chybí. VI–X (v našem klimatu).

$2n = 18$ (extra fines)

Pochází z Kanárských ostrovů (Tenerife, Gran Canaria, Gomera, El Hierro), kde roste v pobřežním pásu asi do 750 m n. m. Je velmi proměnlivý, monograf rodu HUMPHRIES (1976) rozlišuje 7 subspecií. Šlechtěním bylo dosaženo

zmnožení počtu řad jazykovitých květů (poloplné úbory) či prodloužení koruny trubkovitých květů (plné úbory, tzv. sasankovité). U nás se nyní běžně vysazuje jako volně pěstovaná letnička nebo do větších přenosných nádob (mobilní zeřeň), lze ho však udržovat řadu let ve studeném skleníku či v jiném chladném a světlém prostoru, kde může kvést i celý rok. Je vyšlechtěno mnoho kultivarů, např. 'Floribunda' (s úbory plnými), 'Étoile d'Or' (žlutě kvetoucí), 'Mary Wootton' (úbory plné, koruny květů terče růžové, liguly bílé), 'Annie Petite' (zakrslý). Ke křížení a šlechtění se začínají využívat i jiné druhy rodu, např. *A. lemsii* HUMPHRIES z ostrova Tenerife a *A. maderense* (D. DON) HUMPHRIES z ostrova Lanzarote se žlutými ligulami.

30. *Leucanthemella* TZVEL. – luhovnice *)

Leucanthemella TZVELEV in KOMAROV Fl. SSSR 26:137, 1961.

Lit.: VOPRAVIL B. (1952): Několik zajímavých rostlin ze Soběslavska. Čs. Bot. Listy 5:76–77. – SLAVÍK B. (1993): *Leucanthemella serotina* (Asteraceae), ein panonisch-danubialer Endemit. Preslia 65:293–302.

Vytrvalé byliny s dlouhými větvenými oddenky. Lodyhy přímé, jednoduché nebo řídce větvené. Listy střídavé, přisedlé, celistvé, pilovité nebo celokrajné. Úbory jednotlivé nebo v chudokvětých chocholících; zákrov 2–3řadý, lůžko úboru téměř polokulovité, bez plevek, lysé. Okrajové květy jazykovité, samičí, sterilní; květy terče trubkovité, oboupohlavné. Nažky ± válcovité, s 8–12 žebry, žebra výrazná, bez slizových buněk, na vrcholu nažky splývající v zoubkatý lem; kališní lem chybí. – 2 druhy, jeden v jv. Evropě, druhý ve v. Asii. – Entomogam. Anemochor.

1. *Leucanthemella serotina* (L.) TZVEL. – luhovnice pozdní

Leucanthemella serotina (LINNAEUS) TZVELEV in KOMAROV Fl. SSSR 26:139, 1961. – Syn.: *Chrysanthemum serotinum* L. Sp. Pl. 888, 1753. – *Pyrethrum serotinum* (L.) MOENCH Meth. Suppl. 246, 1802. – *P. uliginosum* W. et K. in WILLD. Sp. Pl. 3:2152, 1803. – *Chrysanthemum uliginosum* (W. et K.) PERS. Syn. Pl. 2:460, 1807. – *Leucanthemum serotinum* (L.) STANKOV in STANKOV et TALIEV Opred. Vysš. Rast. Evrop. Části SSSR 630, 1949.

Exsikáty: Extra fines: Fl. Exs. Herb. Inst. Bot. Univ. Carol., no 68. – Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 751. – Fl. Rom. Exs., no 1397a, b. – Herb. Fl. Ross., no 1367.

Byliny s dlouhým větveným oddenkem. Lodyhy (30–)60–90(–200) cm dl., tuhé, hustě olistěné, řídce kadeřavě chlupaté a žláznaté, chlupy jednoduché i dvouramenné, žlázky téměř přisedlé. Listy přisedlé, úzce kosočtverečně podlouhlé, (6,0–)6,5–8,0(–8,5) cm dl., (1,0–)1,2–1,8(–2,0) cm šir., špičaté, hrubě oddáleně ostře pilovité, na bázi se 2 čárkovitými úkrojky („ouška“), hustě žláznatě tečkované, nevonné; dol. listy v době květu odumřelé. Úbory ca 4,5–6,5 cm v průměru;

zákrovní listy trojúhelníkovité, suchomázdřitě lemované, s lemem hnědým, na okraji bezbarvým. Okrajové jazykovité květy s ligulou bílou, ca 15–25 mm dl.; květy terče trubkovité, žluté, s nitkami tyčinek v hor. části mírně rozšířenými. Nažky ca 2–3 mm dl. VIII–X. Hkf.

$2n = 18$ (extra fines)

Druh se ojedinele pěstuje pro okrasu, např. kultivar 'Herbststern' s mnoha velkými úbory s dlouhými bílými okrajovými paprskujícími květy. Je zajímavý pozdním vykvétáním.

Luhovnice pozdní má velmi specifický areál, patří k panonsko-dunajským endemitům provázejícím toky velkých řek a jejich přítoků. Roste na Slovensku v Podunajské nížině a v Potisí, v přilehlé části Zakarpatské Ukrajiny, v Maďarsku, Chorvatsku, Srbsku a Rumunsku. Našemu území nejbližší přirozený výskyt je v Šúru u Sv. Juru poblíž Bratislavy. Údaj o výskytu u Soběslavi (VOPRAVIL 1952) je asi mylný. – Mapy: SLAVÍK 1993:294 (areál), 297 (Slovensko a přilehlé území).

*) Zpracoval V. Zelený